

UTILIZAREA EFICIENTĂ A RESURSELOR ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII DURABILE A DIFERITELOR CATEGORII DE TERITORII

Alexandru-Ionuț PETRIȘOR

Lect. univ. dr. ecol., drd. geogr., Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București, Director Științific Urbanism și Dezvoltare Teritorială și cercetător științific gradul al III-lea, Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Construcții, Urbanism și Dezvoltare Teritorială Durabilă URBAN-INCERC, Sucursala URBANPROIECT, București, e-mail: a.i.petrisor@gmail.com

Abstract. Numerous studies revealed the existence of development gaps among Romanian regions, pinpointing two areas with an extremely low level of development: Moldova and Oltenia. This paper analyzes one of the possible explanations: the distribution of resources and their consumption, in an attempt to substantiate the Territorial Development Strategy of Romania. The results indicate that the lack of resources could constitute a possible cause of underdevelopment, but, in the absence of data, are inconclusive with respect to the consumption of resources.

Key words: territorial development, resources, consumption, GIS

1. Introducere

Politica de dezvoltare regională reprezintă un ansamblu de măsuri planificate și promovate de autoritățile administrației publice centrale și locale în parteneriat cu diverși agenți economici în scopul asigurării unei creșteri economice dinamice și durabile, prin valorificarea potențialului regional și local, în scopul îmbunătățirii condițiilor de viață (Jula, 2002). Dezvoltarea regională acordă o atenție deosebită ariilor profund dezavantajate, definite de contiguitatea spațială a cel puțin cinci unități administrativ-teritoriale de bază, o medie a indicatorului global de dezvoltare cu 25% mai mică decât cea a ariei integrate sau cu 75% sub nivelul regiunii de dezvoltare, valoarea a cel puțin unuia dintre indicatorii elementari să se situeze în apropierea nivelului minim național sau macro-regional și impactul teritorial negativ asupra tuturor ariilor vecine. Aceste arii au fost grupate în patru categorii: (1) arie slab polarizată, fără discontinuități interne, (2) arie rurală monopolară, cu o ușoară discontinuitate internă, (3) arie rurală bi- sau multipolară cu discontinuități interne și (4) arie profund rurală nepolarizată. La baza tratării ariilor profund dezavantajate, indiferent de tipul lor, stă producția de discontinuitate (Ianoș și Heller, 2006).

Problema identificării regiunilor defavorizate și a cauzelor care stau la baza nivelului scăzut al dezvoltării acestora stau la baza elaborării Strategiei de Dezvoltare Teritorială a României. În acest context se înscrie programul nucleu „Cercetări pentru fundamentarea Strategiei de Dezvoltare Teritorială a României 2030”. În aprecierea disparităților interregionale actuale s-au luat în considerare indicatori statistici sintetici, precum: produsul intern brut/locuitor, rata șomajului, investițiile străine directe/locuitor, ponderea populației rurale, numărul de întreprinderi mici și mijlocii/locuitor.

Conform studiilor efectuate de către Programul Națiunilor Unite pentru Mediu, analiza comparativă a hărților privind distribuția PIB în anii 1994 (The

Government of Romania, 1995) și 2005 (PNUD, 2005) arată o regionalizare foarte clară a județelor sărace în estul țării și în sudul acesteia. De la areale dispersate în anul 1994 (Fig. 1a), acestea devin compacte prin extinderea în cele două părți ale țării (Fig. 1b), demonstrând necesitatea adoptării unor politici regionale specifice (Ianoș, 2006).

O situație similară este relevată și de rezultatele proiectului de cercetare GISTEREG - „Sistem informatic de tip Open GIS pentru monitorizarea impactului politicilor de amenajare a teritoriului”, prezentată în Fig. 2 (Tache *et al.*, 2010).

Concluzia care se desprinde cu ușurință din aceste analize, întărită și de alte studii (Ianoș, 2000; Sârbu, 2006), indiferent de metodologia utilizată, este că zonele defavorizate tind să se concentreze în Moldova și Oltenia. Lucrarea de față își propune să analizeze, cu ajutorul unei metode bazate pe modelarea în sistem informațional geografic, două dintre cauzele care ar putea explica această situație: distribuția resurselor și a consumului acestora.

2. Metodologie de lucru și rezultate

În vederea analizei repartiției resurselor la nivelul teritoriului național s-a recurs la modelarea în Sistem Informațional Geografic (SIG) pe baza repartiției valorilor mai multor indicatori pe unitățile administrativ-teritoriale de bază. Datele utilizate reflectă situația din 2006 și au fost obținute în cadrul proiectului de cercetare GISTEREG - „Sistem informatic de tip Open GIS pentru monitorizarea impactului politicilor de amenajare a teritoriului” susținut de Centrul Național de Management Programe al Ministerului Educației și Cercetării prin grantul nr. 1206, și coordonat de INCĐ URBANPROIECT, București, având ca parteneri: SC Electrovâlcea SRL, Râmnicu Vâlcea; Centrul de Documentare pentru Construcții, Arhitectură, Urbanism și Amenajarea Teritoriului, București și Institutul de Geografie al Academiei Române, București (Tache *et al.*, 2010).

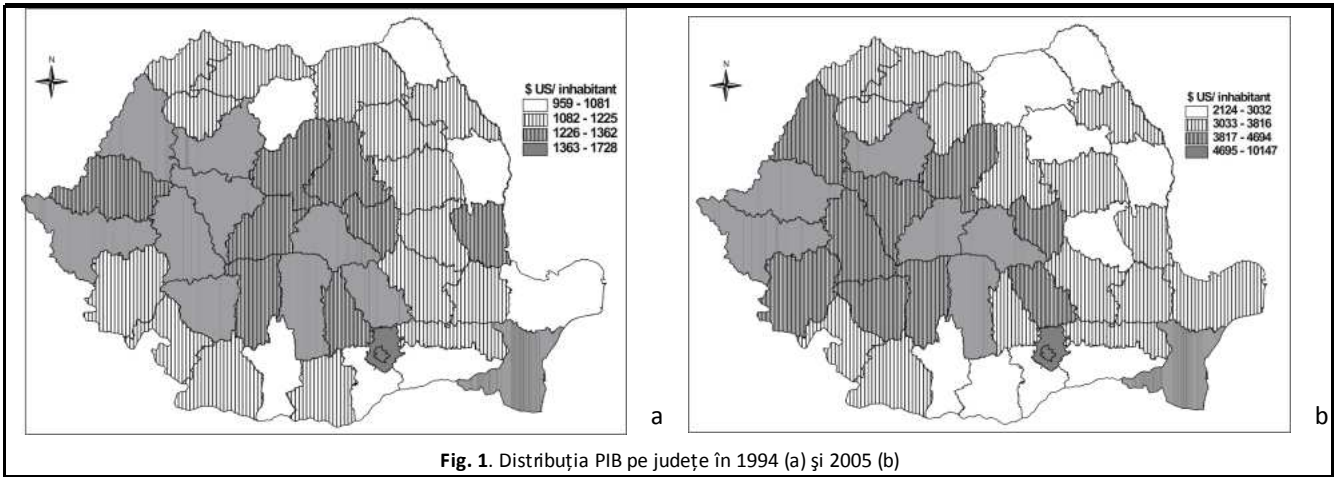

Fig. 1. Distribuția PIB pe județe în 1994 (a) și 2005 (b)

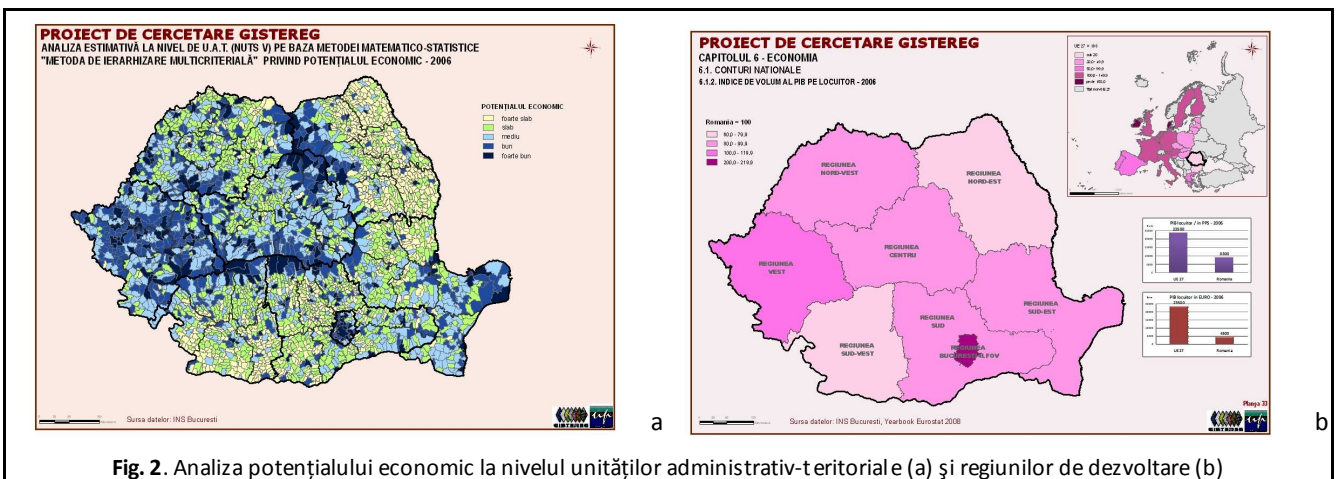
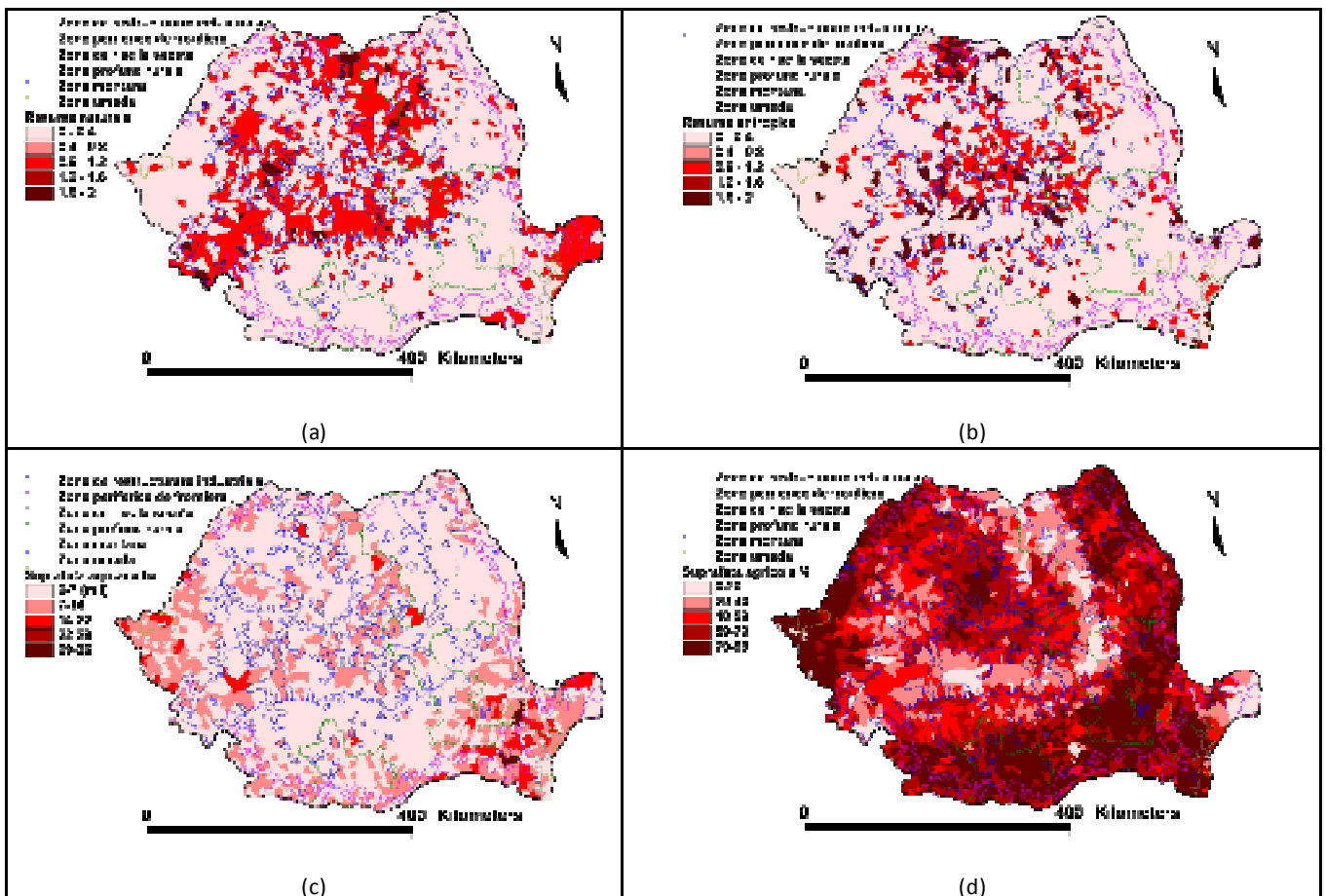

Fig. 2. Analiza potențialului economic la nivelul unităților administrativ-teritoriale (a) și regiunilor de dezvoltare (b)

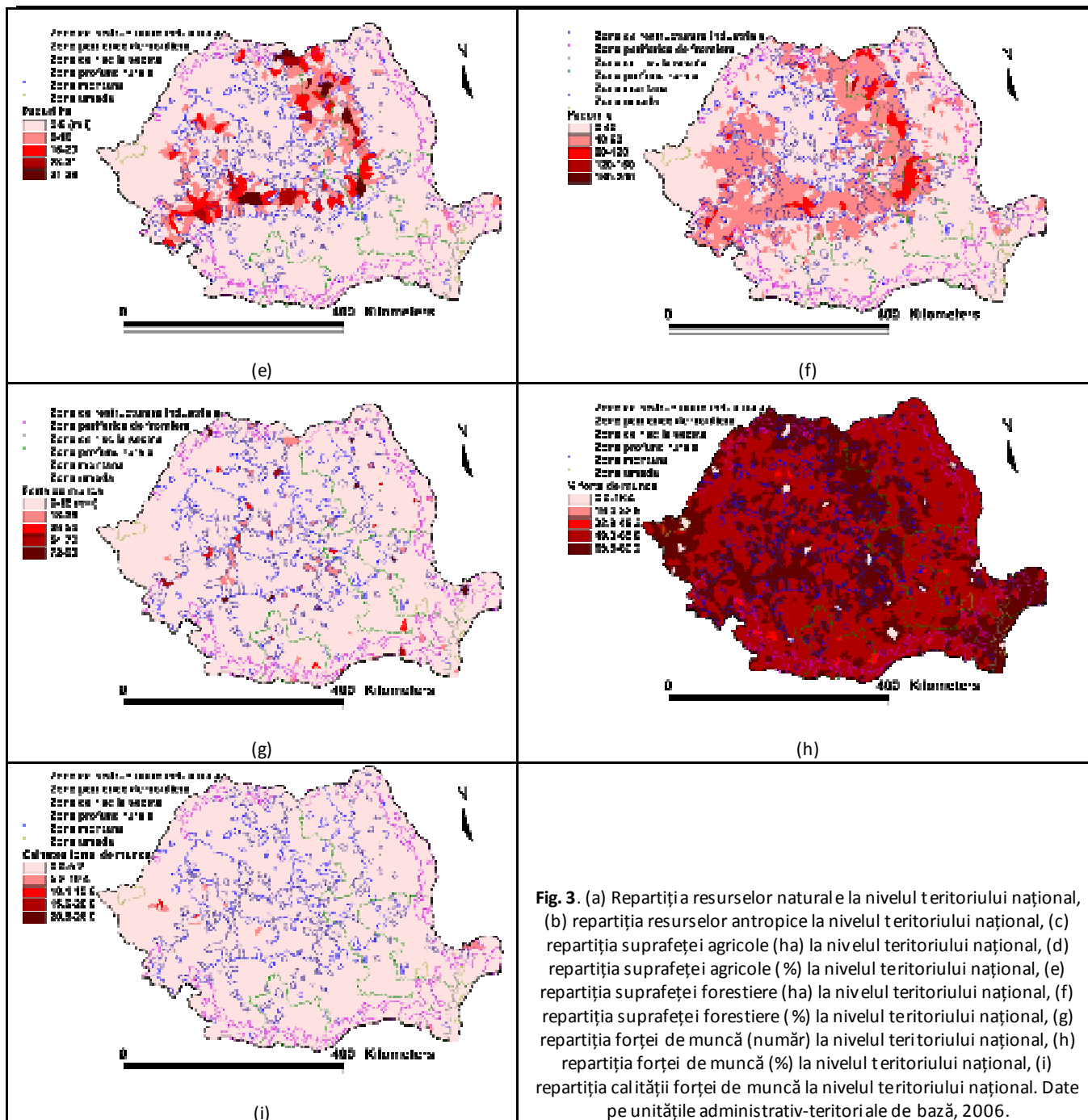

Fig. 3. (a) Repartiția resurselor naturale la nivelul teritoriului național, (b) repartiția resurselor antropice la nivelul teritoriului național, (c) repartiția suprafeței agricole (ha) la nivelul teritoriului național, (d) repartiția suprafeței agricole (%) la nivelul teritoriului național, (e) repartiția suprafeței forestiere (ha) la nivelul teritoriului național, (f) repartiția suprafeței forestiere (%) la nivelul teritoriului național, (g) repartiția forței de muncă (număr) la nivelul teritoriului național, (h) repartiția forței de muncă (%) la nivelul teritoriului național, (i) repartiția calității forței de muncă la nivelul teritoriului național. Date pe unitățile administrativ-teritoriale de bază, 2006.

2.1. Repartiția resurselor

Analiza repartiției resurselor pornește de la combinarea valorilor următorilor indicatori: resursele naturale - pondere de 35%, resursele antropice - pondere de 35%, suprafața agricolă (hectare) - pondere de 5%, suprafața agricolă (procente) - pondere de 5%, suprafața pădurilor (hectare) - pondere de 5%, suprafața pădurilor (procente) - pondere de 5%, forța de muncă (număr) - pondere de 3%, forța de muncă (procente) - pondere de 3%, și calitatea forței de muncă - pondere de 4%.

În **Fig. 3** este prezentată repartiția valorilor fiecărui indicator la nivelul teritoriului național, pe cinci clase de valori (foarte scăzute, scăzute, medii, ridicate și foarte ridicate). Analiza acestor hărți arată că resursele

naturale se concentrează în zonele montane și regiunea Rezervației Biosferei Delta Dunării, în timp ce resursele antropice sunt predominante în centrul și nord-vestul țării. Suprafețele agricole sunt predominante în afara zonelor montane, în timp ce resursele forestiere se concentrează în interiorul acestora. Forța de muncă prezintă o densitate ridicată în centrul, estul și sudul țării, în timp ce calitatea acesteia este mai ridicată în vestul țării și în regiunea Galați-Brăila.

Datele prezentate mai sus au fost ulterior agregate într-un model tip SIG (**Fig. 4**), care combină spațial prin suprapunere informațiile referitoare la repartiția fiecărui indicator în parte. Rezultatul final constă în realizarea unei hărți în care, pentru fiecare unitate

administrativ-teritorială în parte, sunt definite cinci niveluri ale resurselor, în funcție de agregarea valorilor fiecărui indicator în parte, folosind ponderile menționate mai sus. Sunt evidențiate astfel, în mod indirect, zone relativ omogene caracterizate de valori ridicate sau scăzute ale nivelului resurselor. Modelul presupune și anumite operații spațiale caracteristice lucrului în Sistem Informațional Geografic. Astfel, pentru fiecare repartitie în parte, este necesară o trecere a hărții repartiției din sistem vectorial în sistem tip raster, urmată de reclasificarea valorilor (optându-se pentru cinci grupe), urmată de suprapunerea tuturor hărților reclasificate pe baza ponderilor.

În urma rulării modelului a fost obținută harta prezentată în **Fig. 5**. Se poate observa faptul că resursele se concentrează în zona de centru, în nordul țării și în regiunea Rezervației Biosferei Delta Dunării, lipsind pe suprafețe extinse din sudul și estul țării, respectiv din zonele identificate pe baza altor studii ca fiind situate sub limita medie a valorilor indicatorilor de dezvoltare: regiunile de dezvoltare Sud-Vest, Sud-Est și Nord-Est (Ianoș, 2000). În corelație cu aceste rezultate, lipsa resurselor poate constitui una dintre cauzele nivelului redus de dezvoltare a acestora.

2.2. Repartiția consumului resurselor

Analiza repartiției resurselor pornește de la combinarea valorilor următorilor indicatori: consumul de gaze naturale (m^3), consumul de gaze naturale (procente), consumul de gaze naturale (lungimea conductelor), consumul de energie electrică (Gcal) și consumul de energie electrică (procente), toate având ponderea de 20%. În **Fig. 6** este prezentată repartiția valorilor fiecărui indicator la nivelul teritoriului național, pe cinci clase de valori (foarte scăzute, scăzute, medii, ridicate și foarte ridicate).

Singura situație evidentă reliefată de aceste analize este cea a consumului de gaze naturale, care predomină în regiunea de vest. Cel mai mare consumator de energie electrică este Municipiul București, dar în afara acestuia nu pot fi evidențiate alte regiuni cu consum ridicat de energie electrică.

Datele prezentate mai sus au fost ulterior agregate într-un model tip SIG (**Fig. 7**), care combină spațial prin suprapunere informațiile referitoare la repartiția fiecărui indicator în parte, în mod similar celui realizat pentru analiza repartiției resurselor.

În urma rulării modelului a fost obținută harta prezentată în **Fig. 8**. Consumul resurselor predomină în centru și vest, unde resursele sunt mai abundente, dar și în jurul Municipiului București (caracterizat, de altfel, de cele mai ridicate valori ale consumului de resurse), într-o zonă mai săracă în resurse.

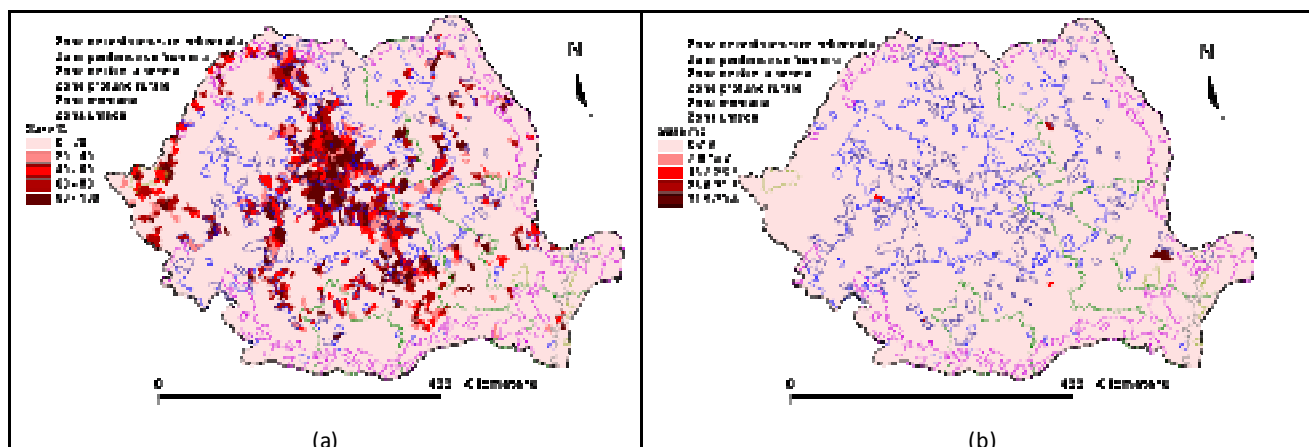
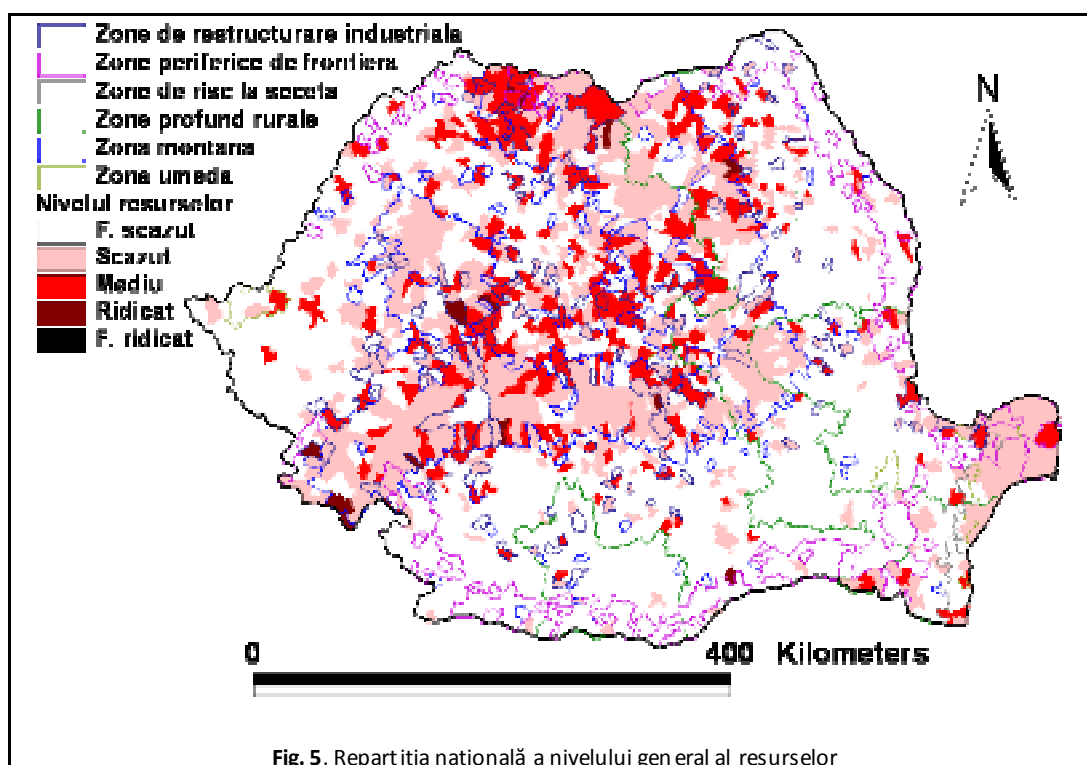
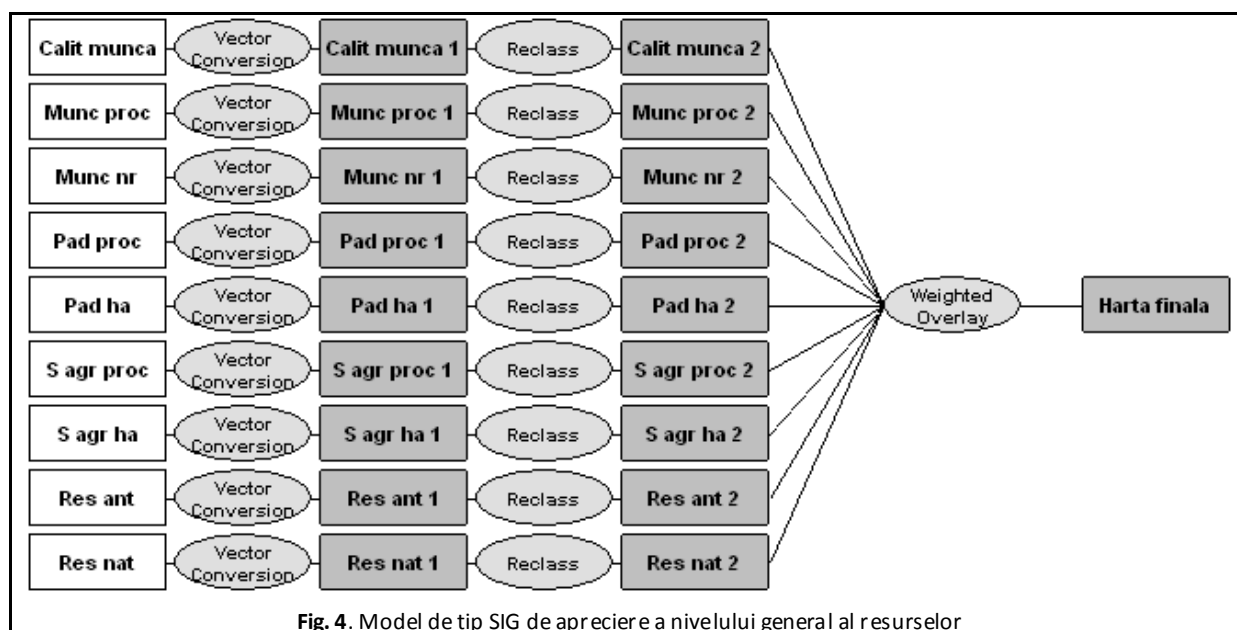
Una dintre limitările studiului a fost reprezentată de absența datelor pentru indicatorii statistici ai consumului de resurse, motiv pentru care analizele corespunzătoare acestuia nu sunt la fel de concludente ca cele legate de repartiția resurselor.

3. Concluzii

Dacă se analizează dezvoltarea României după 1990, se constată că primii cinci ani de tranziție au demonstrat opțiunea greșită privind rolul industrializării extensive asupra atenuării decalajelor teritoriale pe termen lung. Ca urmare, în perioada de după anul 1995, odată cu destructurarea industriei și reluarea procesului de terțiarizare, se accentuează dezvoltarea regională inegală (Antonescu, 2001). După 2005 se remarcă o ușoară tendință de transfer al decalajelor de la scară regională la scară intra-regională. Această dezvoltare prin creșterea și descreșterea inegalităților teritoriale confirmă teoriile spațiale conform cărora orice dezvoltare trebuie să aibă la bază introducerea unei discontinuități teritoriale (Hirschman, 1958). O astfel de discontinuitate provoacă o rupere de simetrie în procesul de dezvoltare, care va determina o evoluție în spirală a societății.

BIBLIOGRAFIE

- Antonescu D. (2001), *Dezvoltare regională în România. Concept, mecanisme, instituții*, Editura Oscar Print, București.
- Hirschman A. (1958), *The Strategy of Economic Development*, Yale University Press, New Haven, CT.
- Ianoș I. (2000), *Less favoured areas and regional development in Romania*, în: Horvath G. (Editor), *Regions and Cities in the Global World. Essays in Honour of Gyorgy Enyedi*, Centre for Regional Studies, Hungarian Academy of Science, Pécs, Ungaria, pag. 176-191.
- Ianoș I. (2006), *Potential, Strukturpolitik, Attraktivität der rumänischen Wirtschaft*, în: Kahl T., Metzeltin M., Ungureanu M. R. (Editori), *Rumanien. Raum und Bevölkerung. Geschichte und Geschichtsbilder. Kultur. Gesellschaft und Politik heute. Wirtschaft. Recht und Verfassung. Historische Regionen*, Österreichische Osthefte **48**:603-622.
- Ianoș I., Heller W. (2006), *Spațiu, economie și sisteme de așezări*, Editura Tehnică, București.
- Jula D., *Economie regională*, Editura Estfalia, București, 2002.
- Tache A., Tache M., Petrișor A.-I., Manole S., Pârnu E. (2010), *Sisteme geo-spațiale pentru dezvoltarea durabilă a României*, Editura Ars Docendi, Bucaresți.
- The Government of Romania (1995), *Romania. Human Development Report*, United Nations Development Program, București.
- PNUD (2005), *Raportul Național al Dezvoltării Umane 2003-2005. Guvernare locală și dezvoltare umană*, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, București.
- Sârbu C. N. (2006), *Locuirea în România: o abordare-cadru*, Editura Universitară „Ion Mincu”, București.

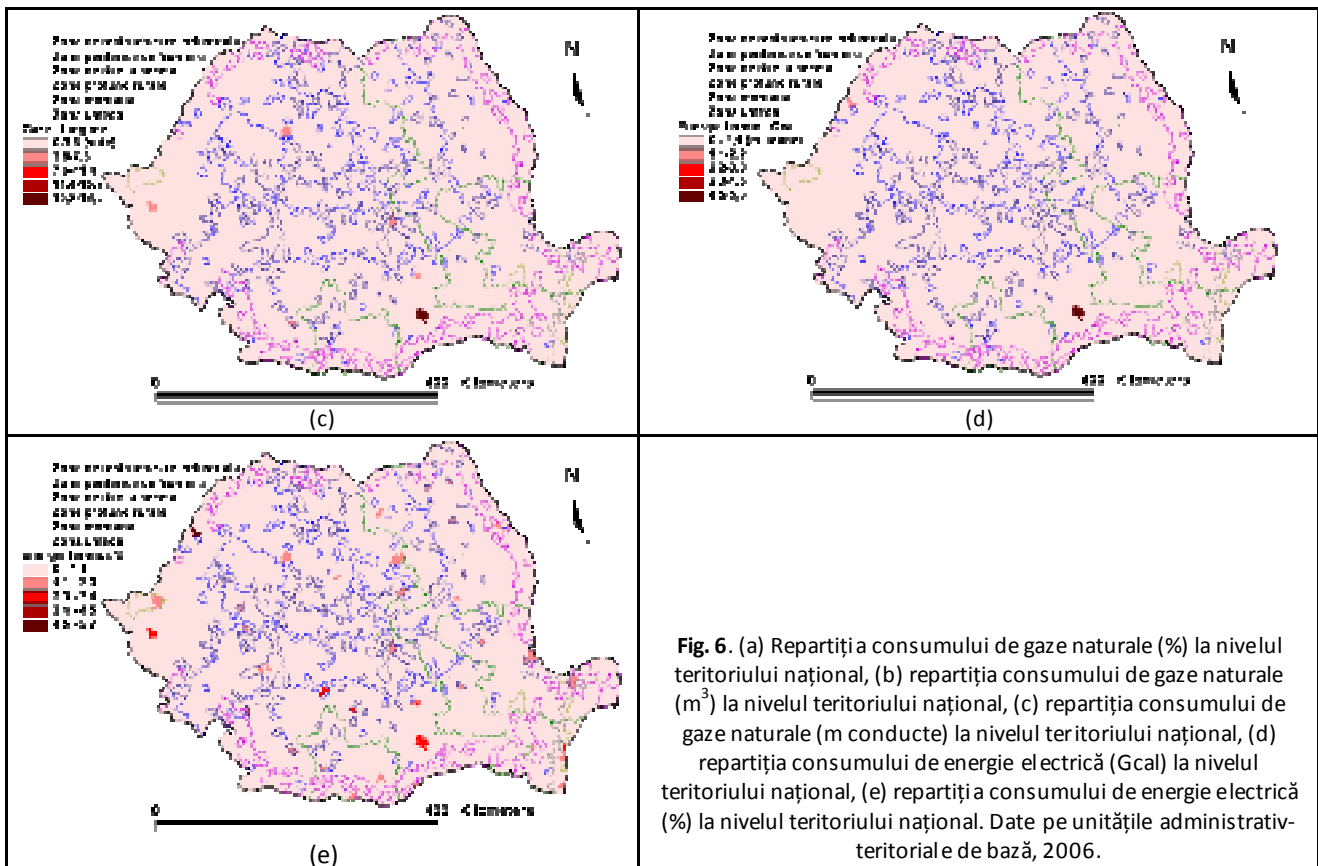

Fig. 6. (a) Repartiția consumului de gaze naturale (%) la nivelul teritoriului național, (b) repartiția consumului de gaze naturale (m³) la nivelul teritoriului național, (c) repartiția consumului de gaze naturale (m conducte) la nivelul teritoriului național, (d) repartiția consumului de energie electrică (Gcal) la nivelul teritoriului național, (e) repartiția consumului de energie electrică (%) la nivelul teritoriului național. Date pe unitățile administrativ-teritoriale de bază, 2006.

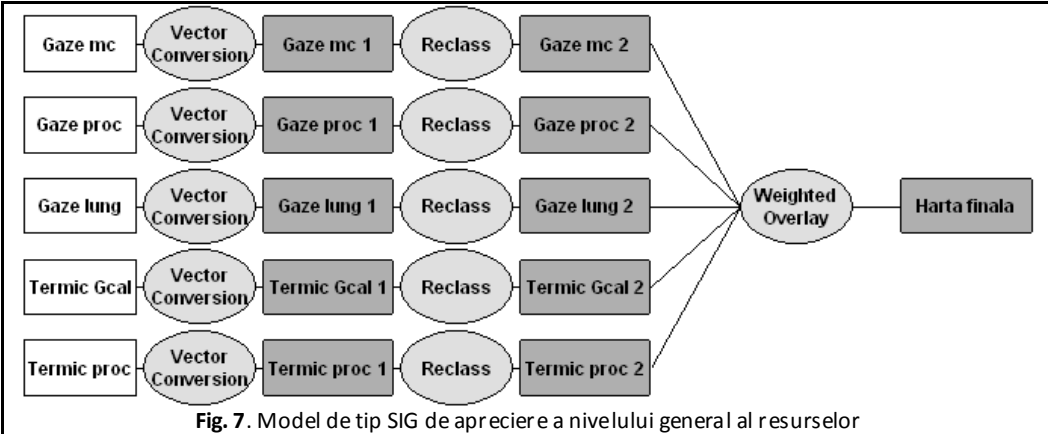

Fig. 7. Model de tip SIG de apreciere a nivelului general al resurselor

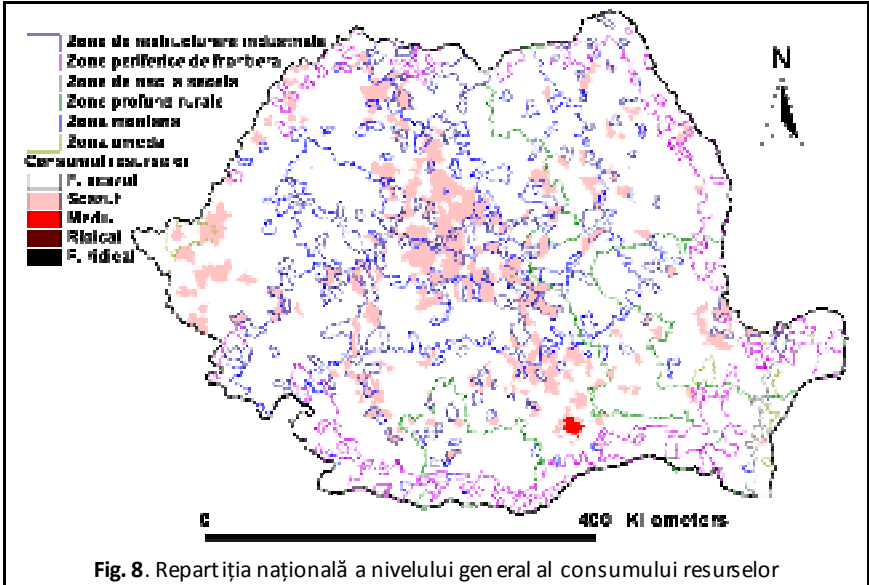

Fig. 8. Repartiția națională a nivelului general al consumului resurselor